

IQAA тақырыптық талдауы бойынша

Қазақстанның жоғары білім беру ұйымдарының стандарттар мен нұсқаулықтарға сәйкестік контекстіндегі қызметі
Еуропалық жоғары білім кеңістігінде сапаны қамтамасыз ету үшін

Жоғары білімдегі сапаны қамтамасыз етуге арналған еуропалық стандарттар мен нұсқаулықтар университеттерге формальды талаптар жиынтығын ғана емес, сонымен қатар академиялық жауапкершіліктің кең ауқымды философиясын да айқындайды. Осы тұрғыдан алғанда, IQAA-ның «Қазақстанның жоғары білім беру ұйымдарының Еуропалық жоғары білім кеңістігіндегі сапаны қамтамасыз ету стандарттары мен нұсқаулықтарына сәйкестік контекстіндегі қызметі» тақырыптық талдауы студенттерге, оқу ресурстарына, қолдауға, ашықтыққа және үздіксіз жетілдіруге бағытталған халықаралық мойындалған сапалық шеңбердің призмасы арқылы қазақстандық жоғары білім беру ұйымдарының тәжірибесін зерттеуге бағытталған әрекет ретінде қызығушылық тудырады.

Пандемия кезеңі университеттердің ішкі сапа жүйелерінің жетілгендігін сынау болды. Дистанциялық оқытуға кенеттен көшкен кезде университеттердің тек саясат пен ережелерді әзірлеумен ғана шектелмей, сонымен бірге нақты академиялық процестерді – сабақтарды ұйымдастыруды, ресурстарға қолжетімділікті, студенттермен қарым-қатынасты, оқытушыларды қолдауды, бағалау жүргізуді және академиялық адалдықты сақтауды – жылдам қайта құрылымдай алатыны айқын болды. Осы талдаудың құндылығы мынада: ол ESG талаптарына сәйкестікті абстрактілі стандарт ретінде емес, ерекше жағдайларда білім сапасын сақтауға университеттің практикалық қабілеті ретінде көрсетеді.

Талдауда ерекше атап көрсетілген маңызды сала – ақпараттық жүйелер арқылы университеттің процестерін ұйымдастыру. Platonus, Univer 2.0, ішкі платформалар, жеке кабинеттер, электрондық кестелер, цифрлық оқыту және оқу материалдары мен интеграцияланған қызметтерді пайдалану цифрлық инфрақұрылымның білім беру үдерісінің үздіксіздігі үшін негізгі шартқа айналғанын көрсетеді. Мұнда ең маңыздысы платформалардың саны емес, олардың біртұтас орта ретінде қызмет етіп, студенттер мен оқытушыларға оқу материалдарына, ережелерге, оқу нәтижелеріне, байланыс арналарына және әкімшілік қызметтерге қол жеткізу мүмкіндігін беру қабілеті.

Қашықтық форматтағы оқыту процесін ұйымдастыру тәжірибесі қазақстандық жоғары оқу орындарының әртүрлі өзара әрекеттесу модельдерін – синхронды сабақтар, асинхронды материалдармен жұмыс істеу және аралас форматтарды – қабылдағанын көрсетті. Бұл тәжірибе жоғары білімді одан әрі дамытуда маңызды, себебі ол оқу мүмкіндіктері туралы түсінігімізді кеңейтеді. Сонымен бірге қашықтық оқыту форматы университеттерден мұқият ойластырылған педагогикалық дизайн енгізуді талап етеді: бейне дәрістер, презентациялар және вебинарлар интерактивті тапсырмалармен, кері байланыспен, студенттердің өзіндік жұмысымен және оқу нәтижелеріне қол жеткізудің айқын критерийлерімен толықтырылуы тиіс.

Студенттерге бағытталған оқуға қатысты ESG 1.3 стандарты цифрлық трансформация жағдайында ерекше маңызға ие. Онлайн және аралас оқу орталарында студенттерге дәріс материалдарына қол жеткізу ғана емес, сонымен қатар анық курс навигациясы, уақтылы кеңес, ашық бағалау, академиялық қолдау және оқытушы мен әріптестерімен өзара әрекеттесу мүмкіндігі қажет. Сондықтан талдаудың басты артықшылығы – жоғары оқу орындарының шектеулер кезінде студенттердің белсенділігін қалай сақтап, оқу іс-шараларының үздіксіздігін қалай қамтамасыз еткеніне баса назар аударуы.

Студенттер мен академиялық қызметкерлерге көрсетілетін қолдау қызметтері университеттің төзімділігінің ең маңызды элементтерінің біріне айналды. Виртуалды ашық қабылдаулар, кеңес беру, helpdesk жүйелері, онлайн мансаптық қолдау қызметтері және студенттер арасындағы сауалнамалар сандық ортадағы қолдаудың бір реттік емес, тұрақты және институционалдық түрде ұйымдастырылуы тиіс екенін көрсетеді. ESG 1.6 талаптарын орындау үшін студенттердің тек оқу ресурстарына ғана емес, сонымен қатар уақытылы көмекке, техникалық қолдауға, кітапхана қызметтеріне, мансаптық кеңестерге және кері байланыс арналарына қол жеткізуі маңызды.

Қашықтықтан оқыту жағдайында академиялық адалдық жоғары оқу орындары үшін айрықша мәселеге айналды. Онлайн емтихандар, қашықтан жеке басты растау, қадағалау, жазба жұмыстарындағы плагиатты тексеру және жазбалар мен оқиға журналдарын сақтау цифрлық ортаның жаңа сенім механизмдерін талап ететінін көрсетеді. Алайда академиялық адалдық мәселесін тек техникалық бақылаумен шектеуге болмайды. Тұрақты әрі тиімді тәсіл мыналарды қамтиды

тәуелсіз жұмыс мәдениетін қалыптастыру, бағалау әдістерін жаңарту және нақты түсінік пен білімді қолдануды тексеруге *мүмкіндік беретін* жобаларға негізделген тапсырмалар, ауызша презентациялар, кейс-стади және басқа да бағалау әдістерін *пайдалану*.

Талдау жоғары білімдегі цифрлық трансформацияның перспективалы бағыттарының бірі ретінде МООС-тарды дамытуды анықтайды. Масштабты ашық онлайн курстар жоғары сапалы мазмұнға кең қолжетімділікті қамтамасыз етеді, өзін-өзі басқару оқуын қолдайды, академиялық мобильділікті арттырады және икемді білім беру жолдарын дамытады. Сонымен бірге, қазақстандық жоғары білім беру ұйымдары үшін сыртқы курстарды бөлшектеп пайдаланудан бас тартып, жүйелі саясатқа көшу маңызды: өздерінің МООС курстарын құру, онлайн оқу нәтижелерін мойындау, курстарды білім беру бағдарламаларына интеграциялау және цифрлық контенттің сапасын қамтамасыз ету.

Цифрлық трансформация жағдайында материалдық-техникалық инфрақұрылым жаңа маңызға ие болуда. Бұл тек компьютерлік зертханалар мен интернетке қолжетімділікке ғана емес, сонымен қатар виртуалды зертханаларға, дәрістерді жазуға арналған жабдықтарға, графикалық планшеттерге, цифрлық контент студияларына, желілік инфрақұрылымға, электрондық кітапханаларға және бірлескен жұмыс үшін сенімді платформаларға да қатысты. Талдау университеттердегі оң тәжірибелерді де, шектеулерді де айқындауы аса маңызды: кейбір практикалық, зертханалық және кәсіби сабақтарды арнайы шешімдерсіз толықтай онлайн форматқа көшіру мүмкін емес.

Пандемия кезінде университетаралық және халықаралық ынтымақтастық шектеліп қана қоймай, қайта жандана түсті. Бір жағынан, академиялық мобильділік, сапарлар, жұмысқа орналастыру және жеке қатысуды қажет ететін академиялық іс-шаралар шектелді. Екінші жағынан, цифрлық орта онлайн-конференциялар, вебинарлар, бірлескен семинарлар, виртуалды мектептер және серіктестіктің жаңа формалары үшін мүмкіндіктер ашты. Бұл болашақ үшін маңызды қорытынды: жоғары білім саласындағы халықаралық ынтымақтастық тек физикалық мобильділік арқылы ғана емес, сонымен қатар тұрақты цифрлық өзара әрекеттесу форматтары арқылы да дамуы тиіс.

Бұл талдаудың ерекшелігі – ол ESG-ны университеттің өзгерістерге дайындығын бағалаудың практикалық құралы ретінде ұсынады. Еуропалық сапа стандарттарына сәйкестік тек құжаттаманың болуымен ғана емес, сонымен қатар университеттің оқу үдерісінің үздіксіздігін қамтамасыз ету, студенттер мен қызметкерлерге қолдау көрсету, ресурстарға қолжетімділік, әділ бағалау, цифрлық құзыреттерді дамыту және дағдарыс кезінде де серіктестікті сақтау мүмкіндігімен дәлелденеді. Бұл тәсіл ішкі сапаны қамтамасыз ету жүйесін нығайтуға ұмтылатын жоғары білім беру ұйымдары үшін талдауды пайдалы етеді.

Осындай тақырыптық материалдарды әрі қарай дамыту үшін талдауды университет тәжірибелерін цифрлық жетілу деңгейі, студенттерге қолдау көрсету сапасы, онлайн бағалау тиімділігі, ашық онлайн курстарды (МООС) дамыту және ақпараттық жүйелерді интеграциялау тұрғысынан егжей-тегжейлі салыстыру арқылы толықтыру пайдалы болар еді. Дағдарыс кезінде қашықтықтан оқыту тәжірибесін тұрақты институционалдық өзгерістерге айналдырған университеттердің кейс-стадилері – оқу процесін басқару жүйелерін (LMS) жаңарту, цифрлық кітапханалар құру, виртуалды зертханаларды енгізу, онлайн қызметтерді дамыту және халықаралық ынтымақтастықтың жаңа формаларын енгізу – қосымша құндылық бере алады.

Жалпы алғанда, IQAA-ның «Еуропалық жоғары білім кеңістігіндегі сапаны қамтамасыз ету стандарттары мен нұсқаулықтарына сәйкестік контекстіндегі қазақстандық жоғары білім беру ұйымдарының қызметі» атты тақырыптық талдауы мазмұнды әрі практикалық тұрғыдан маңызды құжат болып табылады. Оның негізгі құндылығы – цифрлық трансформация контекстінде еуропалық сапа шеңбері мен қазақстандық жоғары оқу орындарының нақты іс-әрекеттері арасындағы байланысты көрсетуінде. Мұндай талдау ESG-ны тереңірек түсінуге, студенттерге бағытталған оқытуды дамытуға, оқыту ресурстары мен қолдау қызметтерін нығайтуға және Қазақстандағы жоғары білімдегі ішкі сапаны қамтамасыз етудің тұрақты әрі жауапты жүйесін қалыптастыруға ықпал етеді.

Ғылым және зерттеу бөлімінің бастығы

Лялим Сабитаевна Тайжанова

**Ш. Есенов атындағы Каспий
технологиялық және инженерлік
университеті**

